

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
Філологічний факультет**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

ОНУ імені І. І. Мечникова

проф. Вячеслав ТРУБА

_____ 2025 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

**для вступу на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
спеціальність Українська мова та література
ОП Українська мова та література
на основі освітнього ступеня бакалавра, магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)**

Схвалено на засіданні Вченої ради
філологічного факультету
Протокол № 6 від «21» березня 2025 р.

**ОНУ
2025**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит – форма вступного випробування для конкурсного відбору осіб на здобуття ступеня бакалавра за іншою спеціальністю, які вступають на основі здобутого ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Організація та проведення вступного випробування відбувається відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року за № 15/41360, а також згідно з Положенням про приймальну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Мета вступного випробування за спеціальністю Українська мова та література – перевірка знань, умінь, навичок з української мови і літератури відповідно до робочих програм із сучасної української мови (Фонетика. Фонологія. Морфеміка. Словотвір) та української літератури (Усна народна творчість. Давня література. Історія української літератури).

Вимоги до рівня підготовки здобувачів:

з української мови знати:

- артикуляційні й акустичні властивості звуків сучасної української літературної мови та їхню класифікацію;
- звукозміни (асиміляція, дисиміляція, спрощення, чергування);
- систему голосних і приголосних фонем та їхню характеристику;
- принципи поділу слів на морфеми;
- специфіку мікросистеми мотивувальне – мотивоване;
- способи словотворення і їхні різновиди;

вміти:

- аналізувати асимілятивно-дисимілятивні зміни;
- розрізняти чергування (позиційні й історичні);
- робити повний фонетичний розбір слова;
- визначати морфонологічні явища;
- встановлювати способи творення слів;
- класифікувати словотвірні типи;
- здійснювати морфемний і словотвірний аналіз слова;

з української літератури знати:

- періодизацію фольклору;
- специфічні риси фольклорних жанрів;
 - основні тенденції розвитку давньоукраїнського літературного процесу;
- специфіку літературного процесу першої половини XIX ст.;
 - провідні літературознавчі художньо-естетичні й ідейні концепти періоду та провідні концепти творчості авторів;

вміти:

- аналізувати зміст і формальні особливості творів усної поетичної творчості;
- зіставляти художні особливості різних жанрів фольклору;
- аналізувати давньоукраїнський літературний процес;
- аналізувати змісто- й формотвірні елементи літературних творів з урахуванням сучасної літературознавчої рецепції;
- аргументувати місце та роль митця в українському літературному процесі.

Форма фахового іспиту – тестування.

Підготовка програми фахового іспиту, розробка тестових завдань та проведення іспиту здійснюється фаховою атестаційною комісією філологічного факультету (наказ № 420-18 від 28.02.2025 року).

1. ЗМІСТ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Українська мова

Голосні української мови. Зміни голосних у мовленнєвому потоці.
Приголосні сучасної української мови, їхня відмінність від голосних. Класифікація приголосних за різними критеріями.
Фонетична та фонематична транскрипції.
Типи змін приголосних у мовленнєвому потоці.
Асиміляція приголосних та її різновиди.
Спрощення груп приголосних.
Найдавніші чергування голосних у коренях слів.
Чергування приголосних.
Українська графіка. Принципи української графіки.
Класифікація морфем. Словозмінна основа та закінчення.
Коренева й афіксальні морфеми.
Однозначність та багатозначність морфем.
Омонімія, синонімія, антонімія морфем.
Історичні зміни в морфемній структурі слів.
Морфемне членування. Принципи виділення морфем.
Поняття про мотивацію. Критерії і типи мотивації.
Мотивувальна база, основа й дериват.
Усічення мотивувальної основи.
Нарощення морфем.
Інтерференція та її різновиди.
Чергування фонем як морфонологічне явище.
Акцентуація як морфонологічне явище.
Поняття про способи словотворення.
Класифікація способів словотворення.
Морфемні способи словотворення.
Лексико-семантичний спосіб та його різновиди.
Лексико-синтаксичний спосіб.
Морфолого-синтаксичний спосіб та його різновиди.
Лексико-морфологічний спосіб.

Українська література

Колядки і щедрівки, їхні провідні мотиви.
Тематика веснянок. Веснянки та гаївки.
Русальні, купальські пісні: мотиви і образи.
Жанри осіннього циклу. Зв'язок з народним календарем, побутом та життям українців.
Пісні весільного обряду, їхня тематика.
Жанрові різновиди суспільно-побутових пісень: козацькі, солдатські, рекрутські, жовнірські пісні.
Чумацькі пісні: класифікація за мотивами, особливості символіки.
Жанри родинно-побутової лірики: тематичні групи.
Поетика жанру думи: провідні тематично-хронологічні цикли дум, сюжети, образи, композиція, мова.
Основні цикли історичних пісень. Жанрова своєрідність історичних пісень.
Народні балади: особливості поетики жанру, основні тематичні групи балад.
Слово о полку Ігоревім.
«Сад божественних пісень» Г. С. Сковороди.
«Енеїда» І. Котляревського як бурлескно-травестійна поема.
Сюжетотворча і характеротворча роль пісень у п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка».
Народнопісенні засоби творення образу головної героїні у повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся».
Реальне й фантастичне в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма».

Сюжетотворча роль фольклорних та етнографічних елементів у п'єсі Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».

Діяльність «Руської трійці».

Основні віхи життєвого і творчого шляху Тараса Шевченка.

Провідні мотиви першої збірки Т. Шевченка.

Поема Т. Шевченка «Катерина»: композиція твору, образ головної героїні.

Композиція поеми Т. Шевченка «Гайдамаки».

Образи історичних персонажів поеми Т. Шевченка «Гайдамаки».

Поема Т. Шевченка «Сон» («У всякого своя доля...»): композиція твору, прийом сну, сатирична спрямованість.

Ідейно-художні особливості поеми Т. Шевченка «Кавказ».

Послання Т. Шевченка «І мертвим, і живим...»: проблематика, актуальність твору.

«Заповіт» Т. Шевченка.

Образ матері в поезії Т. Шевченка.

Поетичний цикл Т. Шевченка «В казематі»: історія створення, провідні мотиви.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Українська мова

1. Дружинець М. Л. Українська орфоепія: історія, теорія, практика. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 122 с.
2. Дружинець М. Л., Романченко А. П. Сучасна українська мова : практикум. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. 188 с.
3. Розгон В. В. Фонетика, фонологія, графіка й орфографія сучасної української мови : навч.-метод. посіб. Вид. 6-е, доп. і переробл. Умань : ФОП Жовтий, 2014. 168 с.
4. Семенюк О. А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань. Вид. 2-е, доповнене і перероблене. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2018. 168 с.
5. Сучасна українська літературна мова : навч.-метод. посіб. / уклад. І. С. Гонца, В. В. Розгон. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. 178 с.
6. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія : навч.-метод. посіб. / уклад. З. І. Комарова, В. В. Розгон. Умань, 2014. 213 с.
7. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 340 с.
8. Хрустик Н. М. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір : підручник. Одеса : Фенікс, 2015. 270 с.

Українська література

1. Боронь О. Спадщина Кобзаря Дармограя: джерела, типологія та інтертекст Шевченкових повістей. Київ : Критика, 2017. 496 с.
2. Віннічук А. Історія української літератури першої половини XIX століття : навч.-метод. посіб. Вінниця : ДОД ВДПУ, 2017. 206 с.
3. Віннічук А. Усна народна творчість : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 304 с.
4. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Вид. 2-ге, випр. й перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2010. 448 с.
5. Забужко О. Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу. Київ : Факт, 2017. 304 с.
6. Івановська О. Український фольклор : семантика і прагматика традиційних смислів : підручник. Київ : ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. 336 с.
7. Історія української літератури I пол. XIX ст. : метод. вказівки до курсу для студентів денного відділення філологічного факультету першого (бакалавр.) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації «Українська мова та література» / укладач: Л. Д. Чикур. Одеса : Астропринт, 2021. 56 с.

8. Осьмак Н. Українська усна народна творчість : навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 151 с.
9. Пісенні жанри українського фольклору : навч. посіб. 2-е вид., випр. і допов. Київ : Київський ун-т, 2016. 384 с.
10. Руснак І. Український фольклор : навч. посіб. Київ : Академія, 2012. 304 с.
11. Усна народна творчість : метод. вказівки до курсу «Усна народна творчість» для студентів I курсу денного відділення філол. факультету першого (бакалавр.) рівня вищої освіти спец. 035 Філологія спеціалізації «Українська мова та література» / укладач: Казанова О. В. Одеса : Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2022. 50 с.
12. Філоненко С. О. Усна народна творчість: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 416 с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст тестових завдань визначено Програмою фахового іспиту для вступу на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти за спеціальністю Українська мова та література ОП Українська мова та література на основі ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

Тест для фахового іспиту складається із завдань з **вибором однієї правильної відповіді** (ТЗ закритої форми). До кожного завдання подано чотири варіанти відповідей (А, Б, В, Г), з яких один правильний.

Загальна кількість завдань тесту – 50.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється як 0 або 2 тестових бали.

Результат фахового випробовування оцінюють за шкалою від 0 до 100 балів.

Критерії оцінювання іспиту за фахом

ТЗ із вибором однієї правильної відповіді	Кількість балів
неправильна відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь ненадано	0 балів
правильна відповідь	2 бали
мінімальна кількість тестових балів, яка дає право на участь в конкурсному відборі	12 балів
максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту	100 балів

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) вступник відсторонюється участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому фахова атестаційна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт на вимогу члена фахової атестаційної комісії залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступник має право подати письмову апеляцію щодо екзаменаційної оцінки (кількість балів), отриманої на вступному випробуванні. Апеляція подається письмово у вигляді заяви в довільній формі на ім'я голови Приймальної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова. Апеляційна заява подається вступником особисто згідно з Положенням про апеляційну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Предметом апеляції може бути тільки оцінка з вступного випробування. Не розглядаються апеляції, подані невчасно або з порушенням процедури подання.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах та конкурсному відборі не допускаються.

Голова фахової атестаційної комісії Тетяна ШЕВЧЕНКО